

ТЕРАҚО‘ТАН КОНИДА LAHIMLARNI TURG‘UNLIGINI SAQLASH VA MUSTAHKAMLASH CHORALARI

Bobomurodov Azamat Yo‘ldosh o‘g‘li

Qarshi davlat texnika universiteti, Geologiya va

konchilik ishi kafedrasi stajor-o‘qituvchi

(tel)+99891 452 19 93 azamatbobomurodov38@gmail.com

Annотatsiya: Teraqo‘tan konidagi yer osti kon lahimlarining barqarorligini ta‘minlash va mustahkamlash uchun qo‘llaniladigan zamonaviy texnika va texnologiyalar ko‘rib chiqiladi. Konning murakkab geologik-gidrogeologik sharoitlarini hisobga olgan holda, mustahkamlash usullari, gidroizolyatsiya, deformatsiyalarni kuzatish va kompleks xavfsizlik tizimiga alohida e‘tibor qaratildi. Kon inshootlarining barqarorligini ta‘minlashning an‘anaviy va innovatsion yondashuvlari taqdim etilgan.

Kalit so‘zlar: Turg‘unlik, deformatsiya, qavat o‘pirilish, kon bosimi, mustahkamlash, kon lahimlari, shamollatish, ustun, panel

Annotation: Corals of significant stratigraphic significance have also been studied from the incisions of the exploration fields of Western Uzbekistan. These show to some extent the importance of corals in the carbonate reef formation and its formation. Thus, when the complex of corals is comprehensively studied and their geographical and stratigraphic distribution is compared with other places in the oil and gas production area of Bukhara-Khiva, the time of reef formation also dates back to the middle-upper Oxford and chimeric ages.

Keywords: Coral complex, Tethys Sea, reef structures, organogenic, genetic, paleontological, carbonate, rifogenic, biostratigraphic.

Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish xavfsizligi va samaradorligining asosiy omillaridan biri kon lahimlarining barqarorligidir. Tepaqo‘tan koni murakkab geologik tuzilishi, yoriqsimon va yumshoq jinslarning mavjudligi, shuningdek, yuqori suvliligi bilan ajralib turadi, bu esa yer osti inshootlarining qattiqligi va xavfsizligini ta‘minlash uchun maxsus chora-tadbirlarni qo‘llashni talab qiladi.

Tepaqo‘tan konidagi kon lahimlarining barqarorligini saqlash turli xil mustahkamlash, gidroizolyatsiya, shamollatish va monitoring usullarini birlashtirgan holda kompleks yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy materiallar va texnologiyalarni qo‘llash yer osti ishlarining xavfsizligini sezilarli darajada oshirish, kon lahimlarining ishlash muddatini uzaytirish va xodimlar uchun xavflarni kamaytirish imkonini beradi.

Lahimlar holatini muntazam nazorat qilish, o‘z vaqtida texnik xizmat ko‘rsatish va mahkamlash tizimlarini modernizatsiya qilish murakkab geologik sharoitlarda kon korxonasining uzluksiz ishlashini ta‘minlaydi.

Dunyo aholisining doimiy o‘sishi sharoitida qishloq xo‘jaligi sanoati kaliyli o‘g‘itlarni davriy ravishda qo‘llamasdan yetarli miqdorda qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirishi mumkin emas. Shu munosabat bilan kaliyli o‘g‘itlarning umumiy ishlab chiqarilishi doimiy ravishda o‘sib bormoqda va 1950-yildan beri kaliyning jahon bo‘yicha ishlab chiqarilishi 8 baravar oshdi. Shunga mos ravishda tog‘-kon sanoati korxonalari tomonidan kaliy rudalarini qazib olish sur‘ati ortib bormoqda.

Tepaqo‘ton konida hozirgi davrgacha o‘tilgan barcha kapital va tayyorlash lahimlarini ishchi xolatini saqlash xamda ximoyalash uchun quyidagi ishlari amalga oshirilgan:

- Barcha o‘tilgan lahimlarni pastki qismi texnik tuz bilan tekislanib borilgan:
- Har bir kon lahimi o‘tilishida himoya seligi qoldirilgan:
- Har bir parallel o‘tilgan lahimlararo himoya seligi qoldirilgan:
- Lahimlarning shiftini mustahkamlash ishlari tog‘ jinslarining mustaxkamligiga qarab amalga oshirilgan :

Stvol va boshqa kapital lahimlar orasidagi selik 17,5 metrni tashkil yetadi. Qiya stvol atrofidagi himoya seligi 46 metr dan iborat.

Barcha tayyorlov lahimlari minimal burilish radiusi 20 metrni tashkil qiladi.

Kon tayyorlov lahimlarini mustahkamlash tog' jinslari mustahkamligi va fizik-mexanik xususiyatlaridan kelib chiqib amalga oshiradi (2.3-jadval).

2.3-jadval.

Kon tayyorlov lahimlarini mustahkamlash

Lahimlarin g nomi	T alab etiladig an mustah - kamlik holati, yil	Mustahkamlash parametrlari				Mu stah- kamlik holati- ning hisob- langan vaqti, yil
		An ker- ning uzunligi , m	Qat ordagi anker- larning soni, dona	Qat ordagi ankerlar orasidagi masofa, m	An kerlar qatorlari orasidag i mas ofa, m	
Stvol №1	21 0	-	-	-	-	287 ,4
Stvol №2	21 0	-	-	-	-	287 ,4
Bosh transport qiyaligi	21 0	1,5	2	2,5	2,5	232 ,4
Bosh konveyer	21 0	1,5	2	2	2	229 ,5

shamollatish qiyaligi						
Bosh shamollatish qiyaligi	210	1,5	2	2	2	229,5
Bosh janubiy transport shtreki	81	1,5	4	1	1	77,1
Bosh janubiy konveyer shamollatish shtreki	81	1,5	4	1	1	51,3
Bosh janubiy shamollatish shtreki	81	1,5	4	1	1	51,3
Bosh shimoliy transport shtreki	109	1,5	2	1,5	1,5	120,1
Bosh shimoliy konveyer shamollatish shtreki	109	1,5	3	1	1	128,2
Bosh shimoliy	109	1,5	3	1	1	128,2

shamollatish						
shtreki						

Bosh lahimlar va ularning mustahkamlik parametrlari mustahkamlik holatini vaqt bo'yicha hisoblash natijalari.

Фойдаланилган адабиётлар ro'yhati

1. Latipov Z.Yo., Karimov Yo.L., Xo'jaqulov A.M., Avlakulov A.M., Shukurov A. Yu., Kaliy rudalarini o'zlashtirish va chiqindilarning atrof-muhitga salbiy ta'sirini pasaytirish muammolari // Innovation texnologiyalar. – Qarshi, 2020. – №4. – 18-22-b.
2. Латипов З.Ё. Мировое производство и проблемы освоения калийных руд // Марказий Осиё минтақасида замонавий илм-фан ва инновасияларнинг долзарб муаммолари халқаро конференция материаллари. – Жиззах, 2020. – 173-174-б.
3. Латипов З.Ё., Бобомуродов А.Й., Хасанов Ш.Р., Абдиназаров У.Б. Расчет производительности комбайновых комплексов в условиях рудника Тюбегатанского месторождения калийных солей // Универсум: технические науки. – Москва, 2022. – №1(94). – С. 5-10
4. Исаевич А.Г. Исследование пылевой обстановки в условиях калийного рудника, опыт снижения запыленности атмосферы рабочих мест /А.Г. Исаевич, Н.А. Трушкова // Известия Тульского государственного университета. Науки о Земле. – 2018. –№ 4. – С. 60–74.
5. Файнбург, Г.З Анализ микроциркуляционных потоков между микрозонами в забое тупиковых комбайновых выработок калийных рудников при различных способах проветривания / Г.З. Файнбург, А.Г. Исаевич // Горный информационно-аналитический бюллетень (научно-технический журнал). – 2020. – № 3. – С. 58–73.
6. 6.Мальцев, С.В. Исследование динамики процесса воздухообмена в системе тупиковых и сквозной выработок большого сечения / С.В. Мальцев, Б.П. Казаков, А.Г. Исаевич, М.А. Семин // Горный информационно-аналитический бюллетень (научно-технический журнал). – 2020. – № 2. – С. 46–57.